

УДК 343.237

Ю. В. Гродецький,

канд. юрид. наук, доц., доцент
кафедри кримінального права № 1
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого;

П. С. Мохончук,

студент 3 курсу Інституту підготовки
кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ГРУПОЮ ОСІБ БЕЗ ПОПЕРЕДНЬОЇ ЗМОВИ

Досліджено логіку побудови форм співучасті у злочині за суб'єктивним критерієм, що передбачені ст. 28 КК України. Виявлені недоліки визначення поняття вчинення злочину групою осіб без попередньої змови. Сформульовані пропозиції щодо удосконалення КК України.

Ключові слова: співучасть у злочині, форми співучасті у злочині, вчинення злочину групою осіб без попередньої змови.

Дослідженням форм співучасті займалося чимало українських вчених, утім залишилася низка спірних та проблемних питань, які потребують вирішення. Крім того, нормативне регламентування форм співучасті у ст. 28 КК України (далі – КК) далеке від досконалості.

Так, Р. С. Орловський зазначає, що в теорії кримінального права питання про форми співучасті на сьогодні залишається дискусійним. КК не містить визначення поняття «форма співучасті» та не вживає цей термін. Невирішеним залишається й питання як щодо кількості форм співучасті, так і їх ознак та чітких критеріїв розмежування. Це викликає складнощі у слідчо-судовій практиці при встановленні конкретної форми співучасті та кваліфікації діянь осіб, які вчинили злочин спільними зусиллями¹.

У свою чергу, Д. П. Альошин вважає, що перелічені форми групової та організованої злочинної діяльності у ст. 28 КК відповідають загальному ви-

¹ Див.: Орловський Р. С. Історія розвитку кримінального законодавства про форми співучасті. *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. пр. / редкол.: В. І. Борисов та ін. Харків: Право, 2014. Вип. 27. С. 39.

значенню співучасті та виступають або як обов'язкова ознака основних складів злочинів (ч. 1 ст. 316, ст. 257, ст. 255 КК), або як кваліфікуюча ознака (ч. 2 ст. 121, п. 12 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 147 КК), а також як обставина, що обтяжує покарання (п. 2 ч. 1 ст. 67 КК). Таким чином, визначення кожної із вказаних форм безпосередньо в Загальній частині КК є доцільним та дозволить уникнути практичних помилок при кваліфікації окремих форм спільної злочинної діяльності. Проте порівняння понятійного апарату ст. 28 КК із положеннями Особливої частини, що передбачають відповідальність за групову та організовану злочинну діяльність, дозволяє виявити суттєві протиріччя².

Науковці у розумінні поняття «форма співучасті у злочині» виходять з різних позицій. Відсутня чіткість і законодавчого регламентування норм про форми співучасті у КК. Про це, зокрема, свідчать недосконалість визначення форм співучасті у ст. 28 КК, відсутність у законі вказівки на критерії поділу форм співучасті та протиріччя у порівнянні понятійного апарату ст. 28 КК з положеннями Особливої частини, які передбачають відповідальність за групову злочинну діяльність.

Насамперед привертає увагу визначення у науці кримінального права поняття форми співучасті у злочині. Потрібно погодитися з М. Святенюк у тому, що немає різновидів співучасті, характерних для Загальної та Особливої частин: форми співучасті єдині для кримінального права в цілому³. У зв'язку з цим визначення загального поняття форми співучасті дозволить вирішити низку проблемних питань кримінального права як загального характеру, так і тих, що стосуються окремих злочинів.

Незважаючи на це деякі вчені уникають дослідження сутнісних характеристик форми співучасті як загальнотеоретичного поняття, обмежуючись

² Див.: Альошин Д. П. *Форми співучасті в новому Кримінальному кодексі України: проблеми реалізації правових норм. Право і Безпека.* 2002. № 1. С. 15.

³ Див.: Святенюк Н. *Дифференциация ответственности и индивидуализация наказания за преступление, совершенное в соучастии. Уголовное право.* 2008. № 3. С. 45.

розглядом ознак конкретних форм співучасті, що передбачені у КК⁴. Утім більшість вважають такі дослідження доцільними, хоча не завжди науковцям вдається виокремити характерні ознаки цього поняття. Так, Я. Мочкош у результаті наукового пошуку робить висновок, що форми співучасті у кримінальному праві розкривають сутність спільної злочинної діяльності, об'єднаної у певний рівень організації, характеризують її кількісні та якісні ознаки⁵. Зрозуміло, що такі формулювання не розкривають зміст вказаного поняття, а скоріше відповідають на питання про його правове значення.

Разом із тим у науці кримінального права були запропоновані дефініції поняття «форма співучасті». Так, П. Ф. Тельнов вважає, що форма співучасті – це її зовнішня сторона, що розкриває спосіб взаємодії винних, та показує, яким чином умисні дії двох або більше осіб об'єднуються в один злочин⁶. М. А. Шнейдер під формою співучасті розумів структуру зв'язків двох чи більше осіб, що спільно вчиняють умисний злочин⁷. А. М. Мондохонов наголошує, що форма співучасті перш за все характеризує зв'язок саме між діями винних, спосіб їх взаємодії і має відповідати на питання: «Яким чином, в результаті яких діянь співучасників вчинено злочин чи здійснюється злочинна діяльність?»⁸. Підтримуючи у цілому такий підхід, В. Ткаченко вказує, що форма співучасті – це спосіб взаємодії декількох суб'єктів злочину при спільному вчиненні умисного злочину, що визначається характером вчинюваних дій, характером суб'єктивних зв'язків між співучасниками та спільніс-

⁴ Див., наприклад: Альошин Д. П. *Форми співучасті в новому Кримінальному кодексі України: проблеми реалізації правових норм.* С. 15–19; Головкін О. В. *Форми співучасті, які охоплюються поняттям групової злочинності. Проблеми пенітенціарної теорії і практики.* 2004. № 9. С. 186–193.

⁵ Див.: Мочкош Я. *Форми співучасті у кримінальному праві України: проблемні питання. Право України.* 2006. № 3. С. 116.

⁶ Див.: Тельнов П. Ф. *Ответственность за соучастие в преступлении.* Москва: Юрид. лит., 1974. С. 107.

⁷ Див.: Шнейдер М. А. *Соучастие в преступлении по советскому уголовному праву.* Москва: ВЮЗИ, 1958. С. 33.

⁸ Див.: Мондохонов А. М. *Формы соучастия в преступной деятельности: дис. ... канд. юрид. наук.* Москва, 2005. С. 73.

тю їх злочинних намірів⁹. О. О. Іліджев визначає форму співучасті у злочині як спосіб закріплення її змісту, який є невід'ємним від цього змісту і слугує її зовнішнім виразом¹⁰. Найбільш вдалим визначенням досліджуваного поняття С. Балеев вважає позицію В. П. Карлова, згідно з якою форма співучасті являю собою певний спосіб вчинення злочину, що визначається як характером вчинюваних співучасниками дій, так і способом інтелектуально-інформаційного обміну між ними¹¹. О. П. Дячкін визначає форми співучасті у злочині як форми об'єднання співучасників злочину(ів), які характеризують виконуваними ними ролі, організаційну структуру і ступінь стійкості злочинних зв'язків членів об'єднання, а також їх спільну злочинну мету¹². На погляд Г. П. Жаровської, форма співучасті – це зовнішня сторона вчинення злочину, яка відображає ступінь узгодженості й організованості дій співучасників. Чим більшим є ступінь узгодженості дій співучасників, тим більш небезпечною є спільна злочинна діяльність. Саме узгодженість і організованість визначає в кінцевому рахунку ефективність об'єднання зусиль¹³.

Дещо осторонь стоїть теорія М. Г. Іванова, який вважає, що насправді форм співучасті у сучасному розумінні цього явища немає, хоча б тому, що форма конкретного явища, предмета, яка зовні виражає його зміст, може існувати лише в однині. Автор під єдино можливою формою співучасті розуміє групу¹⁴. Такий підхід не набув широкого визнання серед науковців.

На наш погляд, простим та ємним за змістом є таке визначення: форми співучасті – це об'єднання співучасників, які розрізняються між собою за хара-

⁹ Див.: Ткаченко В. Форма співучасті як кримінально-правове поняття. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2007. Юридичні науки. С. 146.

¹⁰ Див.: Іліджев А. А. Назначение наказания за преступление, совершенное в соучастии: дис. ... канд. юрид. наук. Казань, 2004. С. 64.

¹¹ Див.: Балеев С. Соучастие в преступлении: формы и классификация. *Уголовное право*. 2006. № 5. С. 8.

¹² Див.: Дячкін О. П. Форми співучасті та їх значення для визначення суспільної небезпечності і кваліфікації злочинів. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 208.

¹³ Див.: Жаровська Г. П. Форми співучасті в кримінальному праві України: проблеми диференціації. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2001. Вип. 125. Правознавство. С. 96.

¹⁴ Див.: Іванов Н. Г. Понятие и формы соучастия в советском уголовном праве. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1991. С. 121–122.

ктером виконуваних ними ролей (перший критерій класифікації) і за ступенем стійкості суб'єктивних зв'язків між ними (другий критерій класифікації)¹⁵.

Таким чином, науковці тлумачать зміст поняття «форма співучасті у злочині» по-різному: як групу осіб, спосіб взаємодії співучасників, спосіб вчинення злочину, форми об'єднання співучасників або як структуру взаємозв'язків між співучасниками тощо. Утім спільним для будь-якої точки зору є те, що форми співучасті мають охоплювати всі варіанти прояву співучасті, незалежно від того, як розуміти зміст цього поняття. Форма як зовнішній прояв якогось поняття має повністю охоплювати це поняття. Така форма може бути однією або мати варіанти. Традиційно щодо співучасті у кримінальному праві називають декілька форм. Ці форми мають бути взаємно узгодженими між собою та розрізнятися змістом окремих характеристик, зберігаючи при цьому головні ознаки, що відображають сутність співучасті у злочині.

Уявляється, що основний зміст форми співучасті полягає насамперед у тому, що це поняття має вказувати на груповий характер злочинності. Найкраще такий характер можна відобразити за допомогою вказівки на 1) множинність співучасників і 2) спільність їх злочинної діяльності. Ці ознаки є, на наш погляд, головними для співучасті у злочині, без них неможливо уявити жодного її варіанту існування. При цьому різні форми співучасті мають відрізнятися одна від одної іншими кількісними та (або) якісними ознаками. Сукупність таких ознак слід визначати на підставі певного критерію. У науці кримінального права традиційно для поділу співучасті на форми застосовують два критерії – об'єктивний та суб'єктивний.

У чинному КК визначення окремих форм співучасті передбачено ст. 28, яка має назву «Вчинення злочину групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією». На думку О. О. Кваші, більш вдалою стала б назва «Форми співучасті у злочині»,

¹⁵ Див.: Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2015. С. 240.

яка б вирішила проблеми, що дискутуються у кримінально-правовій науці щодо цього питання¹⁶. На наш погляд, такий підхід не стільки вирішив би, скільки створив би певні проблеми, адже за межами форм співучасті залишилась би ціла класифікація форм за об'єктивним критерієм, доцільність існування якої визнається більшістю науковців.

Щодо об'єктивного критерію форм співучасті, то саме за характером виконуваних ролей співучасниками (залежно від наявності розподілу ролей), виділяють: 1) просту форму співучасті або ж співвиконавство; 2) складну форму співучасті.

За простої форми співучасті всі учасники є виконавцями (співвиконавцями) злочину. Тут співучасники виконують однорідну роль: вони безпосередньо виконують повністю або частково об'єктивну сторону складу злочину, який описаний в диспозиції статті Особливої частини КК. При цьому між ними може бути певний розподіл функцій, але такий, що має «технічний» характер з огляду на повноту й обсяг виконання об'єктивної сторони одного й того ж складу злочину.

Щодо складної форми співучасті у злочині, то вона полягає у розподілі ролей, тобто різнорідності діянь співучасників. Тут розподіл виглядає так: один (може бути й декілька) – виконавець, інші – організатор, підбурювач, пособник у різному їх поєднанні. Складна форма співучасті може мати різні комбінації та охоплює дії виконавця й організатора, виконавця і пособника тощо. Але в будь-якому разі завжди наявний виконавець та інший вид співучасника¹⁷.

У цьому випадку напрошується висновок, що за основу розподілу форм співучасті у злочині на просту і складну взята відсутність або наявність різнорідних ролей співучасників. За наявності однорідності ролей форму співучасті можна вважати простою, за наявності різнорідності ролей і їх розподілу – складною.

¹⁶ Див.: Кваша О. О. Співучасть у злочині: сутність, структура та відповідальність: дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2013. С. 314.

¹⁷ Див.: Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. С. 240–241.

У питанні стосовно суб'єктивного критерію для поділу на форми думки науковців сходяться на тому, що суб'єктивним критерієм є ступінь стійкості суб'єктивних зв'язків між співучасниками, стійкість їх умислу щодо певного злочину. М. І. Бажанов, наприклад, за основу поділу за суб'єктивним критерієм брав як раз таки стійкість суб'єктивних зв'язків між співучасниками, стійкість їх умислу¹⁸.

У чинному КК визначення форм співучасті за ступенем стійкості суб'єктивних зв'язків між співучасниками передбачені у ст. 28 КК «Вчинення злочину групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією». З назви цієї статті випливає, що законодавець виокремлює за вказаним критерієм чотири форми співучасті: 1) вчинення злочину групою осіб, 2) вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою, 3) вчинення злочину організованою групою і 4) вчинення злочину злочинною організацією.

Відповідно до ч. 1 ст. 28 КК злочин визнається таким, що вчинений групою осіб, якщо у ньому брали участь декілька (два або більше) виконавців без попередньої змови між собою. З'ясування змісту цієї форми співучасті можливе лише у її взаємозв'язку зі змістом інших форм співучасті та інших норм КК.

Згідно зі ст. 26 КК співучастю у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину. Всі форми співучасті мають зберігати ознаки, передбачені дефініцією поняття «співучасть у злочині». Утім порівняння визначення вчинення злочину групою осіб (ч. 1 ст. 28 КК) з поняттям співучасті у злочині (ст. 26 КК) свідчить, що у ч. 1 ст. 28 КК згадуються не всі ознаки співучасті у злочині. Зокрема, поза межами залишились такі ознаки: 1) спільність участі у злочині; 2) умисний характер такої участі; 3) умисний характер злочину, який вчинюється співучасниками. Звіс-

¹⁸ Див.: Бажанов М. И. Уголовное право Украины. Общая часть. Днепропетровск: Пороги, 1992. С. 85.

но, що вчинення злочину групою осіб (ч. 1 ст. 28 КК) також має всі ці ознаки, інакше таку діяльність не можна буде визнати співучастю у злочині. Разом із тим визначення, що передбачене у ч. 1 ст. 28 КК, слів «співучасть у злочині» не містить. Немає вказівки на це і в інших частинах ст. 28 КК. У назві цієї статті також не відображена вказівка на співучасть у злочині. Більше того, ні назва, ні зміст ст. 28 КК не містить слова «співучасники», яке б вказувало на співучасть у злочині. Єдине, чим зміст ст. 28 КК пов'язаний із специфічною термінологією співучасті у злочині – це вказівка у ч. 1 ст. 28 КК на виконавців, які відповідно до ст. 27 КК є окремими видами співучасників, та використання слів «участь» та «група осіб».

У зв'язку з цим виникає таке питання: чи передбачає ст. 28 КК норми про співучасть у злочині або у ній надані визначення кваліфікуючих ознак, які зазначаються в окремих статтях Особливої частини КК? Утім її розташування у розділі VI «Співучасть у злочині» між статтями 26 «Поняття співучасті», 27 «Види співучасників», з одного боку, та статтями 29 «Кримінальна відповідальність співучасників», 30 «Кримінальна відповідальність організаторів та учасників організованої групи чи злочинної організації», 31 «Добровільна відмова співучасників», з другого, без сумнівів, свідчать, що у ст. 28 КК також містяться норми про співучасть у злочині. З цього випливає лише один висновок: зміст норм цієї статті далекий від досконалості. Пояснити це можна хоча б тим, що подібних норм, які були б згруповані в окремій статті, попередній КК просто не знав, а будь-які новації спочатку можуть містити певні вади.

Отже, слід визнати, що у ч. 1 ст. 28 КК передбачене визначення однієї з форм співучасті у злочині. Для того, щоб у цьому визначенні були відображені всі характерні ознаки співучасті у злочині, можна застосувати два прийоми: 1) використати слова «співучасть у злочині», 2) передбачити всі ознаки співучасті у злочині разом з тими специфічними, що відокремлюють цю форму співучасті у злочині від іншої. Перший варіант є кращим, адже дозволяє

економити текст закону без втрати його змісту, що відповідає принципам законодавчої техніки. Реалізацією вказаного підходу була б заміна у ч. 1 ст. 28 КК на початку дефініції поняття «злочин» на «співучасть у злочині» з відповідним узгодженням за змістом інших слів.

Аналіз ч. 1 ст. 28 КК дозволяє виокремити такі ознаки досліджуваної форми співучасті у злочині. До об'єктивних ознак слід віднести: 1) кількісну характеристику співучасників, що відображена у словах «декілька (два або більше)»; 2) вид співучасників – виконавці; 3) діяння – брали участь. Суб'єктивна ознака передбачена всього одна – без попередньої змови між собою.

Перша та третя об'єктивні ознаки не є специфічними для цієї форми співучасті, а просто вказують на груповий характер такої злочинної діяльності. Отже, законодавець передбачає дві відмінні характеристики: 1) об'єктивну – вид співучасників обмежується лише виконавцями; 2) суб'єктивну – відсутність попередньої змови між співучасниками.

Вище вже зазначалося, що ця класифікація форм співучасті у злочині побудована на підставі суб'єктивного критерію – стійкості суб'єктивних зв'язків між співучасниками. Застосування цього критерію насамперед має показати відмінності суб'єктивного характеру між формами співучасті у злочині. У зв'язку з цим зрозумілою є вказівка на відсутність попередньої змови між співучасниками, що відокремлює цю форму співучасті від іншої, яка передбачена у ч. 2 ст. 28 КК, де міститься вказівка на наявність попередньої змови між співучасниками. Крім того, саме ця характеристика дозволяє відмежувати досліджувану форму співучасті у злочині і від тих, що передбачені у частинах 3 та 4 ст. 28 КК, адже там також є вказівка на попередність змови співучасників. Якщо така ознака є визначальною, то її слід було б вказати у назві розглядуваної форми співучасті, але законодавець цього не зробив, що, на наш погляд, є недоліком.

Таким чином, вказана суб'єктивна характеристика є достатньою, щоб відмежувати вчинення злочину групою осіб від усіх інших форм співучасті у злочині, що передбачені в одній класифікації. У зв'язку з цим виникає питання: яку роль грає вказівка на обмеження видів співучасників лише виконавцями?

Не відповідаючи поки що на це питання, слід відмітити термінологічну неточність. У ч. 2 ст. 27 КК законодавець вказує на виконавця та співвиконавця. Очевидно, що під виконавцем розуміють особу, що у співучасті з іншими суб'єктами злочину безпосередньо чи шляхом використання інших осіб вчинює злочин, що передбачений КК. У такому злочині інших виконавців немає, тому цей співучасник і називається виконавцем. У випадку, коли виконавців декілька, вони називаються співвиконавцями. Використання законодавцем поняття «співвиконавець» у статтях 27, 29, 31 і 53 КК та вживання його разом із поняттям «виконавець» означає, що це дуже схожі, але все ж таки різні поняття. Легітимізація у КК такого співучасника, як «співвиконавець», свідчить про важливість цього поняття як самостійного. У зв'язку з цим у всіх випадках, коли йдеться про декількох виконавців, слід вживати термін «співвиконавці». Саме цей термін і мав указати законодавець у ч. 1 ст. 28 КК замість слова «виконавців», яке по суті є алогічним. Щодо одного злочину використовувати цей термін у множині (виконавці) неправильно.

Повертаючись до поставленого питання про роль вказівки на вид співучасника у ч. 1 ст. 28 КК, слід відмітити зайвість цієї характеристики для визначення специфіки вчинення злочину групою осіб. Утім можна припустити, що обмеження щодо виду співучасників впливають з відсутності попередньої змови між співучасниками. На перший погляд, здається, що так, але насправді цей висновок є помилковим. Приміром, особа самостійно розпочала виконувати об'єктивну сторону якогось злочину. Потім на стадії його виконання інша особа надала їй допомогу, тобто виконала функції пособника. Чи можна визнати такий злочин вчиненим у співучасті? На нашу думку, для цього немає жодних перешкод. При цьому змова на вчинення злочину між

особами виникла вже на стадії виконання об'єктивної сторони злочину, що виключає можливість констатації попередньої змови.

Аналіз ст. 28 КК свідчить, що без попередньої змови можливо вчинити співучасть у злочині лише у формі, що передбачена ч. 1 цієї статті. Утім її застосування також неможливе для вказаного випадку, адже ця форма співучасті має обмеження за видом співучасників. Для цієї форми характерним є вчинення злочину лише співвиконавцями. У нашому випадку наявне об'єднання зусиль виконавця та пособника.

Отже, дії цих співучасників не підпадають під жодну з форм співучасті у злочині, що передбачені ст. 28 КК. Якщо у цій статті передбачена класифікація форм співучасті у злочині, що утворена за певним критерієм, то ця класифікація має охоплювати всі варіанти вчинення злочину у співучасті. Призначення такої класифікації – поділити всі випадки співучасті у злочині на відповідні групи, кожна з яких має відрізнятися своїми особливостями. Якщо окремі випадки співучасті у злочині не охоплюються всіма класифікаційними видами, то така класифікація є логічно помилковою та потребує уточнення. У зв'язку з цим класифікацію форм співучасті, що передбачена ст. 28 КК, слід визнати логічно неузгодженою. виправити цю помилку можна було б виключенням обмежень щодо виду співучасників у ч. 1 ст. 28 КК, тим більше що незрозуміло, яку вона грає роль для відмежування вчинення злочину групою осіб від інших форм співучасті у класифікації, що побудована за суб'єктивним критерієм. Якщо у законодавця була потреба виокремити форму співучасті, в якій всі співучасники віднесені до одного виду, то він мав би це робити у класифікації, що утворюється за об'єктивним критерієм. Науці кримінального права такий вид класифікації форм співучасті відомий, про що зазначалося вище. Саме ця класифікація сформована за характером виконуваних ролей і має окрему форму (співвиконавство), яка, на відміну від співучасті з розподілом ролей, якраз і відрізняється вчиненням злочину співучасниками одного виду – співвиконавцями. Дублювати

цю ідею в іншій формі співучасті у злочині, що передбачена іншою класифікацією, немає ніякого сенсу.

Таким чином, виправити логічну помилку класифікації форм співучасті у злочині, що передбачена ст. 28 КК, можна шляхом заміни у ч. 1 цієї статті слів «декілька (два або більше) виконавців» на «декілька осіб (дві або більше)».

З урахуванням всіх вказаних вище зауважень можна запропонувати такий зміст ч. 1 ст. 28 КК:

«Співучасть у злочині має форму вчинення злочину групою осіб без попередньої змови, якщо у злочині брали участь декілька осіб (дві або більше) без попередньої змови між собою».

Відповідні уточнення слід внести і до частин 2, 3 і 4 ст. 28 КК, але такі пропозиції перебувають за межами цього дослідження.

Список використаних джерел

1. Альошин Д. П. Форми співучасті в новому Кримінальному кодексі України: проблеми реалізації правових норм. *Право і Безпека*. 2002. № 1. С. 15–19.
2. Бажанов М. И. Уголовное право Украины. Общая часть. Днепропетровск: Пороги, 1992. 168 с.
3. Балеєв С. Соучастие в преступлении: формы и классификация. *Уголовное право*. 2006. № 5. С. 8–11.
4. Головін О. В. Форми співучасті, які охоплюються поняттям групової злочинності. *Проблеми пенітенціарної теорії і практики*. 2004. № 9. С. 186–193.
5. Дячкін О. П. Форми співучасті та їх значення для визначення суспільної небезпечності і кваліфікації злочинів. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 206–214.
6. Жаровська Г. П. Форми співучасті в кримінальному праві України: проблеми диференціації. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2001. Вип. 125. Правознавство. С. 96–100.
7. Иванов Н. Г. Понятие и формы соучастия в советском уголовном праве. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1991. 128 с.
8. Илджев А. А. Назначение наказания за преступление, совершенное в соучастии: дис. ... канд. юрид. наук. Казань, 2004. 212 с.
9. Кваша О. О. Співучасть у злочині: сутність, структура та відповідальність: дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2013. 467 с.

10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2015. 528 с.

11. Мондохонов А. М. Формы соучастия в преступной деятельности: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2005. 180 с.

12. Мочкош Я. Форми співучасті у кримінальному праві України: проблемні питання. *Право України*. 2006. № 3. С. 113–116.

13. Орловський Р. С. Історія розвитку кримінального законодавства про форми співучасті. *Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр.* / редкол.: В. І. Борисов та ін. Харків: Право, 2014. Вип. 27. С. 39–49.

14. Святенюк Н. Дифференциация ответственности и индивидуализация наказания за преступление, совершенное в соучастии. *Уголовное право*. 2008. № 3. С. 44–49.

15. Тельнов П. Ф. Ответственность за соучастие в преступлении. Москва: Юрид. лит., 1974. 208 с.

16. Ткаченко В. Форма співучасті як кримінально-правове поняття. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2007. Юридичні науки. С. 144–146.

17. Шнейдер М. А. Соучастие в преступлении по советскому уголовному праву. Москва: ВЮЗИ, 1958. 99 с.

Гродецкий Ю. В., Мохончук П. С. Совершение преступления группой лиц без предварительного сговора

Исследована логика построения форм соучастия в преступлении по субъективному критерию, которые предусмотрены в ст. 28 УК Украины. Обнаружены недостатки определения понятия совершения преступления группой лиц без предварительного сговора. Сформулированы предложения по усовершенствованию УК Украины.

Ключевые слова: соучастие в преступлении, формы соучастия в преступлении, совершения преступления группой лиц без предварительного сговора.

Grodetskiy Y. V., Mohonchuk P. S. Committing a crime by a group of persons without prior agreement

The logic of building the forms of criminal complicity in the subjective criterion, which provided in the art. 28 of the Criminal code of Ukraine, was researched. The lack of the definition of the concept of committing a crime without prior agreement was found out. The suggestions for improving the Criminal code of Ukraine were formulated.

Key words: criminal complicity, forms of criminal complicity, committing a crime by a group of persons without prior agreement.